

1 נאמר בתהלים:
 2 **שְׂאוּ¹ יְדִיכֶם קֹדֶשׁ וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ². וּמִבְּאֵר כְּבוֹד־קְדוֹשׁת**
 3 **מוֹרֵי־יְחָמֵי אֲדָמוֹ³ ר** הרבי הרי"צ **בְּדְבוּר־הַמִּתְחִיל** במאמר חסידות
 4 שלו הפותח בפסוק **הַזֶּה (שְׂאֲמָרוּ)** את המאמר אמר הרבי הרי"צ **בְּיוֹם**
 5 **הַשַּׁבָּת־קֹדֶשׁ שְׁלֹא־תָרִי י"ב-**
 6 **י"ג תַּמּוּז תַּרְפ"ז,** ימי גאולתו
 7 מהמאסר באותה שנה, ביום השבת
 8 אחר הצהריים, לפנות ערב **בְּזִמְנ**
 9 שעליו נאמר בוהר שהוא **רַעְוֵא**
 10 **דְּרַעְוִין** רצון הרצונות, כמבואר
 11 בקבלה וחסידות שלכל בחינה בסדר
 12 ההשתלשלות של האור האלוקי
 13 מלמעלה למטה קדם 'כתר', הוא הרצון
 14 להתהוות בחינה זו, ובראשית כל
 15 ההשתלשלות יש כתר כללי, שהוא
 16 הרצון לכל הרצונות, ובדרך כלל
 17 הכוונה לבחינת 'אדם קדמון' שכל
 18 הבחינות כלולות בו בהשוואה אחת,
 19 ובשבת בעת המנחה יש התגלות
 20 והארה מבחינה נעלית זו)³, **דְּרַעְוִיךָ**
 21 **לְהַבִּינִי, הֲלֵא כָּל הַבְּרָכוֹת וְכָל**
 22 **הַהַמְשָׁכוֹת וְהַגִּילוּיִים** היינו כל
 23 ההארות וההשפעות מהקב"ה לעולמות
 24 ולנבראים **הֵם מְשֵׁם הַיְיָ** מלשון
 25 מהווה והוא השם של החדש
 26 וההשפעה, **אִם כֵּן, מֵהוּ עֲנִין**
 27 **"וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ", שְׂצָרִיכִים**
 28 בני ישראל, נבראים בעולם הזה
 29 **לְבָרֵךְ אֶת שֵׁם הַיְיָ** וכביכול
 30 להשפיע לו, והרי הוא מקור כל
 31 השפעה?
 32 **אֵךְ הַעֲנִין הוּא, דְּעַל־יְדֵי**
 33 **הַעֲבוּדָה** הרוחנית של האדם
 34 **לְהִיּוֹת "שְׂאוּ יְדִיכֶם** להתרומם
 35 ולהתעלות עד למצב שבו 'ידי' יהיו
 36 **(בְּמִדְרַגַּת) קֹדֶשׁ", דְּ"קֹדֶשׁ**
 37 **הִיא מְלָה בְּגַמְרִימִיה⁴,** נאמר
 38 בוהר ש"קודש" הוא דבר בפני עצמו,
 39 ומבואר בחסידות ש"קודש" פירושו דבר שנמשכה עליו קדושה, אך אין הוא
 40 עצמיות הקדושה ממש. ר'קודש" הוא שם עצמי, היינו דבר שהוא עצמו
 41 הקדושה, וכאשר האדם מתעלה ומתרומם לבחינת "קודש", שלמעלה
 42 מ"קודש", הנה על־יְדֵי־זֶה **"וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ",** האדם מוסיף ברכה
 43 והשפעה בהוי', היינו **לְהַמְשִׁיךְ תּוֹסַפַּת הָאוֹר וְהַגִּילוּי בְּ"הַיְיָ**
 44 **דְּלִתְמָא** שם הוי' התחתון, בדרגתו התחתונה, **וְאָז יְבָרְכֶךָ** וזכה האדם

45 לקבל ברכה והשפעה מהדרגה העליונה של שם הוי', **"הַיְיָ דְּלִעְלָא"**
 46 העליון (ביאור המושג בקצרה: על הכתוב (לענין י"ג מידות הרחמים)
 47 "ויעבור ה' על פניו ויקרא ה', ה'" מבואר בקבלה וחסידות שהכוונה לשתי
 48 בחינות בשם הוי' – "הוי' דלתתא" (שלמטה) שנקרא הוי' על שם שמהווה
 49 את העולמות והנבראים של 'סדר
 50 השתלשלות', ו"הוי' דלעילא"
 51 (שלמעלה) שגם הוא נקרא הוי' מלשון
 52 מהווה, ועם זאת הוא גילוי אור אלוקי
 53 מלמעלה מ'סדר השתלשלות', וזהו
 54 פירוש הפסוק "ויקרא הוי' הוי'" –
 55 'קריאה' והמשכה מהוי' שלמעלה
 56 מהשתלשלות להתגלות בהוי'
 57 שבבחינת השתלשלות).
 58 **וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שְׂאָף שְׂבִמְאָמְר**
 59 **זֶה** דיבור המתחיל 'שאו ידיכם קודש'
 60 של שנת תרפ"ז, **נְתַבָּאָר שְׂעֲנִין**
 61 **"וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ" (הַמְשָׁכַת**
 62 **תּוֹסַפַּת אוֹר בְּשֵׁם הַיְיָ,** יותר
 63 ממה שיש בו מצד עצמו) **הוּא**
 64 **בְּשֵׁם הַיְיָ דְּלִתְמָא,** וְאָז לאחר
 65 שהאדם בעבודתו פעל תוספת אור
 66 בשם הוי' דלתתא, **נְמַשְׁכַּת הַבְּרָכָה**
 67 **מְשֵׁם הַיְיָ דְּלִעְלָא (שְׂזָהוּ**
 68 **שְׂכָל בְּרָכָה וְגִלּוּי** כל השפעה
 69 והארה **הוּא מְשֵׁם הַיְיָ** ולכן גם
 70 כאשר האדם בעבודתו הוא הפועל את
 71 תוספת האור בשם הוי' (דלתתא),
 72 המשכת הברכה היא משם הוי'
 73 (דלעילא)), **הִנֵּה בְּמָקוֹם אַחֵר⁵**
 74 **מִבְּאֵר עֲנִין "וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ"**
 75 **גַּם בְּנוֹגַע לְשֵׁם הַיְיָ**
 76 **דְּלִעְלָא,** ושם מבואר שעבודת
 77 האדם פועלת וממשיכה תוספת אור
 78 וגילוי אפילו בשם הוי' דלעילא ו**מִזֶּה**
 79 **מוֹכֵן, שְׂעַל־יְדֵי הַעֲבוּדָה**
 80 **דְּ"שְׂאוּ יְדִיכֶם קֹדֶשׁ" מְגִיעִים**
 81 בסופו של דבר להתרוממות והתעלות
 82 **לְמַעְלָה גַּם מְשֵׁם הַיְיָ**
 83 **דְּלִעְלָא** ועד שיש לאדם כוח להוסיף אור אפילו בשם הוי' דלעילא.
 84 **וּמִמְשִׁיךְ בְּמַאֲמָר, שְׁהַבְּרָכָה** ותוספת האור שהאדם ממשיך בשם הוי'
 85 (על ידי העבודה של 'שאו ידיכם קודש') **הִיא "מְצִיּוֹן", שְׁהִיא נְקוּדַת**
 86 **הַנְּשֻׁמָּה, בְּחִינַת 'יְחִידָה',** כידוע שלנשמה יש חמשה שמות (נפש-
 87 רוח־נשמה־חיה־יחידה) והשם 'יחידה' מתייחס לנקודה הכי פנימית והכי
 88 עמוקה של עצם הנשמה, ומבחינה זו היא הפעולה של 'וברכו את הוי'.

בס"ד. שבת פרשת בלק, י"ז
תמוז (נרחה), ה'תשכ"ה
(הנחה בלתי מוגה)

1 **שְׂאוּ¹ יְדִיכֶם קֹדֶשׁ וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ². וּמִבְּאֵר**
 2 **כְּבוֹד־קְדוֹשַׁת מוֹרֵי־יְחָמֵי אֲדָמוֹ³ ר**
 3 **בְּדְבוּר־הַמִּתְחִיל הַזֶּה (שְׂאֲמָרוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת־קֹדֶשׁ**
 4 **שְׁלֹא־תָרִי י"ב-י"ג תַּמּוּז תַּרְפ"ז,** בְּזִמְנ רַעְוֵא
 5 **דְּרַעְוִין)³, דְּרַעְוִיךָ לְהַבִּינִי, הֲלֵא כָּל הַבְּרָכוֹת וְכָל**
 6 **הַהַמְשָׁכוֹת וְהַגִּילוּיִים הֵם מְשֵׁם הַיְיָ, אִם כֵּן,**
 7 **מֵהוּ עֲנִין "וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ", שְׂצָרִיכִים לְבָרֵךְ אֶת**
 8 **שֵׁם הַיְיָ. אֵךְ הַעֲנִין הוּא, דְּעַל־יְדֵי הַעֲבוּדָה**
 9 **לְהִיּוֹת "שְׂאוּ יְדִיכֶם (בְּמִדְרַגַּת) קֹדֶשׁ", דְּ"קֹדֶשׁ**
 10 **הִיא מְלָה בְּגַמְרִימִיה⁴,** הִנֵּה על־יְדֵי־זֶה **"וּבְרָכוּ אֶת**
 11 **הַיְיָ", לְהַמְשִׁיךְ תּוֹסַפַּת הָאוֹר וְהַגִּילוּי בְּ"הַיְיָ**
 12 **דְּלִתְמָא," וְאָז יְבָרְכֶךָ "הַיְיָ דְּלִעְלָא".**
 13 **וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שְׂאָף שְׂבִמְאָמְר זֶה נְתַבָּאָר שְׂעֲנִין**
 14 **"וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ" (הַמְשָׁכַת תּוֹסַפַּת אוֹר**
 15 **בְּשֵׁם הַיְיָ) הוּא בְּשֵׁם הַיְיָ דְּלִתְמָא, וְאָז נְמַשְׁכַּת**
 16 **הַבְּרָכָה מְשֵׁם הַיְיָ דְּלִעְלָא (שְׂזָהוּ שְׂכָל בְּרָכָה**
 17 **וְגִלּוּי הוּא מְשֵׁם הַיְיָ), הִנֵּה בְּמָקוֹם אַחֵר⁵ מִבְּאֵר**
 18 **עֲנִין "וּבְרָכוּ אֶת הַיְיָ" גַּם בְּנוֹגַע לְשֵׁם הַיְיָ**
 19 **דְּלִעְלָא, וּמִזֶּה מוֹכֵן, שְׂעַל־יְדֵי הַעֲבוּדָה דְּ"שְׂאוּ**
 20 **יְדִיכֶם קֹדֶשׁ" מְגִיעִים לְמַעְלָה גַּם מְשֵׁם הַיְיָ**
 21 **דְּלִעְלָא.**
 22 **וּמִמְשִׁיךְ בְּמַאֲמָר, שְׁהַבְּרָכָה הִיא "מְצִיּוֹן",**
 23 **שְׁהִיא נְקוּדַת הַנְּשֻׁמָּה, בְּחִינַת**

(1) המאמר הוא המשך למאמר שלפניו ד"ה מי מנה די"ב תמוז. (2) תהלים קלד, ב. (3) נדפס בקונטרס יד - בסה"מ קונטרסים ח"א קפת, א ואילך. ולאח"ז בסה"מ תרפ"ז ע' ריו ואילך. (4) זח"ג צד, ב. (5) ספר השיחות תרפ"ז ע' 174. הועתק ב"היום

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 יהללוך סלה דקאי על הנשמות... אין להם בחינת זמן ומקום לפי שהם
 44 בבחינת קדושים... מובדלים מבחינת גוף לגמרי ואינם בבחינת מקום, ולכן
 45 אינם גם כן בבחינת זמן, ועל כן שירה שלהם היא בכל יום תמיד וזהו וקדושים
 46 בכל יום יהללוך וגם סלה בלי הפסק. כמאמר ילכו מחיל אל חיל... וגם כי
 47 הנה וקדושים לשון רבים שיש בחינת
 48 קדושים רבים גבוה מעל גבוה עד רום
 49 המעלות, וזהו יהללוך סלה... יש ריבוי
 50 מדרגות בעילוי אחר עילוי, הגם
 51 שבספרים לא נזכר רק ב' מדרגות דרך
 52 כלל, גן-עדן העליון וגן-עדן התחתון,
 53 היינו שלא נתגלו אלינו. וזהו יהללוך
 54 סלה בלי הפסק("), מפל'מקום
 55 נחלקים ריבוי המדרגות הפרטיות
 56 בכללות לשני סוגים, גן-עדן
 57 התחתון וגן-עדן העליון).
 58 והענין בזה, דהנה, 'עדן
 59 עלאה' עין העליון הוא בחינת
 60 'חכמה-סתומה' חכמה סתומה
 61 ונעלמת שלמעלה מגילוי, ולמטה
 62 מזה, בחינה זו כפי שהיא באה ליד
 63 גילוי במדרגות נמוכות יותר היא
 64 בחינת 'חכמה עלאה' חכמה
 65 העליונה. ומשם מבחינת עין העליון
 66 שהיא בחינת חכמה נמשך לגן-
 67 עדן, בחינת 'בינה', שזהו
 68 שבגן-עדן צדיקים יושבין
 69 ונהנין מזיו השכינה¹⁵, נהנין
 70 דיקא, חכמינו ז"ל דייקו ואמרו
 71 שנשמות הצדיקים קולטות ומקבלות
 72 את גילוי והארת האלוקות בגן-עדן
 73 באופן שגורם להם הנאה (רוחנית,
 74 כמובן) שהוא ענין התענוג,
 75 וידוע שגילוי התענוג
 76 ('עתיק' כתר עליון שלמעלה
 77 מהספירות כולל בתוכו שתי בחינות
 78 כלליות אריך אפנין] פנים ארוכות,
 79 היינו גילוי רב] שהוא הרצון העליון
 80 ו'עתיק יומין' [לפי אחד הפירושים, נעתק ונבדל ונעלה מ'יום' וגילוי] שהוא
 81 העונג העליון) הוא ב'בינה'¹⁶, ונהניו, ש'חכמה' ההברקה
 82 הראשונית של הרעיון השכלי היא בבחינת נקודה בלבד ללא הבנה
 83 והשגה בפרטי הרעיון, ובה הוא התחלת גילוי התענוג, בחינת
 84 עצם התענוג לפני שהוא יורד ומתגלה ונרגש בכל פרטי, שכלן

1 ברוך-הוא" (ולא עוד לא זו בלבד שנאמר שהוא רק רמו אלא שפא
 2 בפצאי עגול מילים אלה אודות הרצון, שלמעלה מהחכמה, הנרמז בקוץ
 3 שעל הוי"ד נכתבו באגרת התשובה' שבספר התניא בסוגריים), והטעם לכך
 4 שאינו עניין עיקרי ודבר ברור בשם הוי' אלא רק נרמז הוא פי קוצו של
 5 יו"ד אינו אות בפני עצמו,
 6 אלא הוא בכלל האות יו"ד
 7 וחלק בלתי נפרד ממנה, ונהניו
 8 שבגילוי הנה הוי"ד הוא
 9 בחינת ה'חכמה' כמבואר לעיל.
 10 ואלו קוצו של יו"ד, בחינת
 11 ה'פטר', נכלל ביו"ד פרמז
 12 ובהעלם בלבד. וזהו החדוש
 13 בענין "שאו ידיכם קדש
 14 וברכו את הוי'", ואכן מדובר על
 15 תוספת לגבי עניינו העיקרי והגילוי של
 16 שם הוי' שנמשך תוספת אור
 17 בשם הוי' מבחינת ה'פטר'
 18 וה'חידה' כפי שהן בפני
 19 עצמן, בבחינת גילוי ודבר זה
 20 לא קיים בשם הוי' עצמו שבו הרצון
 21 והכתר הם רק בהעלם וברמו.
 22 (ב) ויש לקשר זה עם מה
 23 שנתבאר לעיל (במאמר דיבור-
 24 המתחיל "מי מנה עפר יעקב ומספר
 25 את רובע ישראל" פסוק בפרשת בלק
 26 די"ב תמוז¹¹ שנאמר בהתועדות
 27 חג הגאולה י"ב תמוז שנה זו, תשכ"ה)
 28 בענין מה שכתוב ב'אדרא'¹²
 29 (מילולית: אסיפה, והכוונה לדברים
 30 שאמר רבי שמעון בר יוחאי באסיפת
 31 החבראי, והוא חלק מספר הזוהר)
 32 שיש למעלה באלוקות שתי
 33 בחינות 'עדן', עין תפאה
 34 תחתון ועין עלאה עליון, שמהן
 35 משתי הבחינות ביעדן נמשכות
 36 שתי בחינות גן-עדן, גן-עדן
 37 התחתון הנמשך מ'עדן תתאה'
 38 וגן-עדן העליון הנמשך מ'עדן עלאה' (ואף שבפרטיות יש
 39 בגן-עדן לא רק שתי בחינות, עליון ותחתון, אלא רבוי מדרגות ועד
 40 לריבוי בלי גבול, פידוע¹³ המבואר בחסידות בענין "וקדושים
 41 בכל יום יהללוך סלה"¹⁴ (כמבואר ב'לקוטי תורה' לרבנו הו"ק:
 42 "הנשמות נקראו קדושים וכמו שאומרים בשמונה-עשרה וקדושים בכל יום

(11) ד"ה מי מנה פ"ד (תורת מנחם - התועדות חמ"ד ע' 60 ואילך). (12) אדרא וזטא בזח"ג רצ, א. אדרא רבא שם קכה, ב. (13) ראה לקו"ת בהר מא, ב. ובכ"מ. (14) תפילת העמידה. (15) ראה ברכות יז, א. (16) ראה זח"ג קעח, ב. תו"א לך לך יא, סע"ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נקראת החכמה בשם 'עֲדָן', שפירושו תענוג, אבל גלוי
 2 וְהִתְרַחֲבוּת הַתְּעִנוּג כפי שהוא מתרחב ומסתעף לפרטים ויכר ונרגש
 3 בגלוי הוא ב'בינה' דוֹקָא שבה הרעיון השכלי כבר מסתעף לפרטים
 4 ומתפשט לאורך ולרוחב, גֵּן-עֲדָן).

5 ובפִּרְטוּיּוֹת יוֹתֵר, יֵשׁ בְּזֶה
 6 בהתגלות בחינת 'עֲדָן' ביגן עֲדָן
 7 שְׁלֹשׁ מִדְּרָגוֹת. דרגה אחת היא
 8 'גֵּן', בְּחִינַת 'בִּינָה' שבה יש
 9 הבנה והשגה ובה העונג מתגלה. והיא
 10 בְּחִינַת 'עֲדָן' חכמה ('חכמה
 11 סתימאה' ולמטה מזה 'חכמה עלאה')
 12 כפי שְׁנַמְשָׁף ב'גֵּן', הַמְשַׁכֵּת
 13 ה'חֲכָמָה' ב'בִּינָה' (פִּמְבָּאָר
 14 ענין זה של המשכת החכמה
 15 ב'לְקוּטֵי תוֹרָה' פְּרִשְׁתָּ רֵאָה)¹⁷
 16 בְּעִנְיָן נְקוּדָה בְּהִיכָלָא¹⁸
 17 החכמה היא, כאמור, נקודה בלבד
 18 והבינה שמתרחבת ומסתעפת לפרטים
 19 נמשלה להיכל רחב, ועל כן מבואר
 20 שגם לאחר הירידה וההסתעפות
 21 וההתרחבות של השכל בבינה, עדיין
 22 יש צורך בהארה של החכמה, וְהִינוּ,
 23 שְׁנִקְוֵית ה'חֲכָמָה' שהיא אמנם
 24 נקודה בלבד ואין בה הבנה והשגה
 25 לאורך ולרוחב, אך מכל־מקום עדיין
 26 יש לה חשיבות רבה כי נקודת החכמה
 27 שבה נמצא השרש הראשוני של
 28 הרעיון השכלי שוֹמְרֵת אֵת
 29 הַהֲשָׂגָה ד'בִּינָה' שְׁלֹא תִלָּף
 30 בְּדַרְךָ עֲקֻלְתוֹן כו'¹⁹ וריבוי
 31 הפרטים לא יגרמו לה לסטות מנקודת
 32 האמת כפי שהיא מאירה בחכמה).

33 וְהִדְרָגָה הַשְּׁנִיָּה בְּחִינַת 'עֲדָן'
 34 מִצַּד עֲצָמוֹ, בְּחִינַת 'חֲכָמָה'
 35 לפני הירידה לבחינת בינה להיות גֵּן
 36 (עֲדָן). וְיֵשׁ גַּם דְּרָגָה שלישית נמוכה יותר בְּחִינַת 'עֲדָן תַּתְּאָה', עֲדָן
 37 התחתון, שגם היא בחינת חכמה אבל לא בדרגות העליונות של חכמה ('חכמה
 38 סתימאה' ו'חכמה עלאה') כפי שהוא בעֲדָן עלאה, אלא בְּחִינַת 'חֲכָמָה'
 39 ד'זְעִיר-אַנְפִּין', החכמה כפי שירדה להאיר במידות העליונות חסד,
 40 גבורה וכו' (הנקראות זְעִיר אנפין, פנים זעירות, כי ביחס לאור המאיר
 41 במוחין, האור המאיר במידות הוא מועט וזעיר) וּמְשֵׁם מ'חכמה דזעיר-
 42 אנפין' נִמְשַׁכֵּת הַתְּרַחֲבוּת הַהֲבָנָה וְהַהֲשָׂגָה בְּגֵן-עֲדָן הַתַּתְּחוֹן,

בְּחִינַת הַמְּלָכוּת המקבלת את האור המאיר במידות שבתוכו נמצא
 ומלוכבש האור המאיר בחכמה.
 ובפִּרְטוּיּוֹת יֵשׁ בְּזֶה בכחינת גֵּן עֲדָן התחתון עצמו שְׁלֹשׁ מִדְּרָגוֹת
 שונות. המדרגה האחת, הנמוכה ביותר 'גֵּן', בְּחִינַת ה'מְלָכוּת' עצמה.
 למעלה ממנה נמצאת המדרגה השנייה
 בְּחִינַת 'עֲדָן' כפי שְׁנַמְשָׁף
 ב'גֵּן', ובגן-עֲדָן התחתון הרי זו
 הַמְשַׁכֵּת ה'חֲכָמָה' ד'זְעִיר-
 אַנְפִּין' החכמה כפי שירדה להאיר
 במידות, כאמור, שתפעל ותאיר
 ב'מְלָכוּת'. והדרגה השלישית
 העליונה יותר ובְּחִינַת 'עֲדָן'
 מִצַּד עֲצָמוֹ, ה'חֲכָמָה' ד'זְעִיר-
 אַנְפִּין' כפי שהיא מצד עצמה, קודם
 הירידה להאיר ב'מְלָכוּת'.
 וּנְמַצָּא, שְׁבִבְחִינַת 'עֲדָן'
 החכמה (בדרגות השונות שלה,
 העליונות והתחתונות) וְגֵן-עֲדָן'
 (כפי שהחכמה ירדה להאיר בבינה
 ובמידות, כמבואר לעיל פרטי הדרגות
 בזה הן ביגן עֲדָן העליון והן ביגן עֲדָן
 התחתון) נִקְלָלוֹת כָּל הָעֶשֶׂר
 סְפִירוֹת, שְׁהֵן כְּנֻגַד ד'
 אוֹתוֹת שֵׁם הַיְוֵי, וְכִמּוֹ
 שְׁנַתְּבָאָר לְעִיל¹¹ במאמר דיבור-
 המתחיל 'מי מנה' שנאמר בהתוועדות
 י"ב תמוז שְׁגַן-עֲדָן הַעֲלִיּוֹן הוּא
 עֲנִין יְחִיד ו"ה, השפעה פנימית
 הגורמת חיבור ואחדות בדרגות
 הגבוהות של הספירות, יְחִיד חֲכָמָה
 ובינה שהם הדרגות של אותיות יו"ד
 וה"א של שם הוי', וְגֵן-עֲדָן
 הַתַּתְּחוֹן הוּא עֲנִין יְחִיד ו"ה,
 השפעה פנימית הגורמת חיבור
 ואחדות בדרגות הנמוכות של
 הספירות, המידות והמלכות, שהם הדרגות של אותיות וא"ו וה"א של שם
 הוי'. אֲמָנָם, מֵה שְׁהַנְשַׁמּוֹת יוֹשְׁבֵי וְנִהְיִין בְּגֵן-עֲדָן (שְׁזָהוּ
 מֵה שְׁמִקְבְּלִים השפעה והארה אלקית מִד' אוֹתוֹת שֵׁם הַיְוֵי),
 הָרִי זֶה רַק זֵיו תוֹרְתָן וְעִבּוּדְתָן²⁰, וכל האור שבגן-עֲדָן הוא
 בסך-הכול תוצאה של העבודה בתורה ומצוות וְהִינוּ שְׁעַל-יְדֵי תוֹרְתָן
 וְעִבּוּדְתָן לימוד התורה וקיום המצוות בעת שהנשמות מלוכשות בגופים
 בעולם הזה מִמְּשִׁיכִים תוֹסֵפֵת אוֹר וגילוי אלוֹקוֹת בְּגֵן-עֲדָן, שְׁזָהוּ

(17 יח, ב. 18) ראה זח"א ו, א. תקו"ז ת"ה (יט, א). (19) סה"מ עטר"ת ע' תרטו. תרצ"א ע' שמ. 20) ראה תניא פל"ט.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 עֲנֵן האמור לגבי אדם הראשון בגן עדן "לְעֵבְדָהּ וּלְשִׁמְרָהּ"²¹ לעסוק
 2 בקיום מצוות-עשה ומצוות לא-תעשה. וְעֲנֵן זֶה שכל האור והגילוי
 3 בגן-עדן תלוי בקיום המצוות הוא לא רק בגן-עדן התחתון -
 4 בַּחֲנִינָה ו"ה, אֲלֵא גַם בגן-עדן העליון - בַּחֲנִינָה ו"ה, שהוא
 5 אור הרבה יותר נעלה ולכאורה היה
 6 מקום לומר שאין בכוחה של עבודת
 7 האדם למטה לגלות ולהמשיך אותו,
 8 לאמתו של דבר גם הוא נמשך על-ידי
 9 העבודה בתורה ומצוות בעולם הזה
 10 הגשמי כמבאר ב'תנאי'²⁰
 11 שְׁעַל-יְדֵי מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת שהוא
 12 פעולה גשמית נמשך אור בגן-
 13 עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן, וְעַל-יְדֵי פִּנְתֵי
 14 הַמִּצְוֹת שהיא פעולה יותר רוחנית
 15 נמשך אור בגן-עדן העליון.
 16 וְנִמְצָא, שְׁעֵנִין תּוֹרַתְךָ
 17 וְעֹבְדֶתָּ שְׁעַל-יְדֵי נִמְשָׁךְ
 18 תּוֹסֶפֶת אור בגן-עדן מלבד
 19 האור שיש בו מצד עצמו, הֵן בַּגֵּן
 20 עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן - בַּחֲנִינָה ו"ה,
 21 וְהֵן בַּגֵּן-עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן - בַּחֲנִינָה
 22 ו"ה, הוא בְּדוּגְמַת עֲנֵן
 23 "וּבְרָכוּ אֶת הַוָּי", שְׁגַם בָּשֶׂם
 24 הַוָּי", עם כל מעלתו, מִמְּשִׁיכִים
 25 בני ישראל על ידי עבודתם ("שאו
 26 ידיכם קודש") תּוֹסֶפֶת אור בשם
 27 הווי' מִבְּחִינָה שְׁלֹמֶעֱלָה מִשֶׁם
 28 הַוָּי", בַּחֲנִינָה ה'פְתָר' וּבַחֲנִינָה
 29 ה'יִחְיֶה', פְּנוּכָר לְעִיל.
 30 (ג) וַיֵּשׁ לְקִשְׁרֵי זֶה המבואר לעיל
 31 אודות גן-עדן שיש בו שתי מדריגות
 32 כלליות, גן-עדן התחתון וגן-עדן
 33 העליון וריבוי מדריגות פרטיות בלי
 34 גבול, גַם עִם הַמְּבֹאֵר ב'לְקוּטֵי
 35 תּוֹרָה' בְּסוֹף פְּרִשְׁתָּנוּ'²² פרשת
 36 בלק בְּנוֹגַע לְעֲנֵן הַתְּשׁוּבָה,
 37 שֵׁשׁ בָּהּ בְּעֹבְדוֹת הַתְּשׁוּבָה
 38 בְּכָל־לוֹת שְׁתֵּי מְדֻרְגוֹת,
 39 תְּשׁוּבָה תַּתְּמוּנָה תַּחְתּוֹנָה, תְּשׁוּבָה
 40 במדריגה נמוכה, וְתְּשׁוּבָה עֵילָאָה, עליונה, תְּשׁוּבָה במדריגה נעלית
 41 (אף שִׁבְפְּרָטִיּוֹת יֵשׁ בָּהּ בַּעֲנֵין הַתְּשׁוּבָה רַבּוּי מְדֻרְגוֹת,
 42 וְעַל-דֶּרֶךְ מַה שְׁנִתְּבָאָר לְעִיל בְּנוֹגַע לְגַן-עֵדֶן), וּבְכָל אַחַת

מֵהֵן הֵן ב'תְּשׁוּבָה תַּתְּמוּנָה' וְהֵן ב'תְּשׁוּבָה עֵילָאָה' יֵשׁ שְׁתֵּי מְדֻרְגוֹת,
 'תְּשׁוּבָה' ו'בְּעַל תְּשׁוּבָה' (עַל-דֶּרֶךְ שְׁבָכָל סוּג גַּן-עֵדֶן,
 גַּן-עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן וְגַן-עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן, יֵשׁ שְׁתֵּי מְדֻרְגוֹת, 'גַּן'
 ו'עֵדֶן') וכמוכא ב'לקוטי תורה' שם על פי קבלה: "... העניין הוא על פי
 מאמר הזוהר... וכיון דאחיד באילנא
 דחיי כדין אקרי [וכיוון שאחז בעץ
 החיים, אזי נקרא] בעל תשובה דהא
 כנסת ישראל תשובה אוף הכי אקרי
 ואיהו בעל תשובה אקרי. וקדמאי אמרו
 [שהרי כנסת ישראל תשובה גם כן
 נקראת והוא בעל תשובה נקרא.
 וראשונים אמרו] בעל תשובה ממש.
 ועל דא אפילו צדיקים גמורים אינם
 יכולים לעמוד במקום שבעלי תשובה
 עומדים. ופירש ב'מקדש מלך'... כיוון
 שהוא אחזו בזעיר לכך נקרא בחינת
 בעל היינו משפיע לבחינת ה' תתאה.
 והוה שכתב דהא כנסת ישראל שהיא
 המלכות תשובה אוף הכי אקרי, ורצה
 לומר שנקראת גם כן תשובה כמו
 הבינה שהיא ה' עילאה והיא ה' תתאה.
 ומאחר שהבעל תשובה אחזו בעץ
 החיים שהוא זעיר אנפין על כן נקרא
 בעל תשובה, רצה לומר שהוא גורם
 המשכה עליונה בבחינת מלכות... ולכן
 נקרא בעל ממש משפיע לתשובה זו".
 ובפְּרָטִיּוֹת, הִנֵּה הַתְּשׁוּבָה
 'תְּשׁוּבָה' ו'בְּעַל תְּשׁוּבָה' בשתי
 המדריגות הכלליות של תשובה הן
 'תְּשׁוּבָה תַּתְּמוּנָה' הִיא
 ב'מְלָכוֹת' המדריגה התחתונה
 בספירות, המקבלת שפע מהמדריגות
 שלמעלה ממנה, ו'בְּעַל תְּשׁוּבָה
 תַּתְּמוּנָה' הִיא ב'זְעִיר-אֲנַפִּין'
 המידות העליונות המשפיעות למלכות,
 על-דרך הבעל המשפיע לאשה
 המקבלת. 'תְּשׁוּבָה עֵילָאָה' הִיא
 ב'בִּינָה' המקבלת מהחכמה, ו'בְּעַל
 תְּשׁוּבָה עֵילָאָה' הִיא
 ב'חֻקְמָה' המשפיעה לבינה. וְכִמְרוּמָז ב'לְקוּטֵי תּוֹרָה' פרשת בלק
 שֶׁם, שְׁאֲרַבַּע מְדֻרְגוֹת הַנִּלְהֵן כְּגֹנֵד אֲרַבַּע
 אוֹתִיּוֹת שֶׁם הַוָּי. אֶף יִשְׁנו עוֹד עֲנֵן ב'תְּשׁוּבָה',
 שֶׁהוּא עֲצָם בַּחֲנִינָה הַתְּשׁוּבָה מִצֵּד עֲצָמָה,

(21) בראשית ב, טו. תיב"ע עה"פ. זהר ח"א כז, א. ח"ב קסה, ב. 22) עה, א-ב (וראה בארוכה ד"ה כנגד ארבעה בנינים דליל ב' דחג הפסח פ"ג (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ג ע' 161 ואילך)).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ב'תְּשׁוּבָה', שֶׁהוּא עֵצֶם בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה מִצַּד-עֲצָמָה, 2
 2 שְׁלֹמֶעֱלָה מִכָּל אַרְבַּע הָאוֹתוּיּוֹת (כּוֹלָל גַּם אוֹת יו"ד, הֵינּוּ 3
 3 לַמַּעֲלָה גַם מֵהַחֲכֵמָה שֶׁהִיא מְדַרְיָגָה עֲלוּנָה בִּיתוּר), כִּפִּי שֶׁמִּמְשִׁיךְ וּמְבַאֵר.
 4 דְּהֵנָּה, עֲנִין הַתְּשׁוּבָה הוּא לְתַקֵּן וּלְהַשְׁלִים אֶת כָּל מָה שֶׁנִּחְסָר 5
 5 בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת בְּגִלּוֹל 6
 6 עֲבִירָה עַל מִצְוֹת לֹא-תַעֲשֶׂה אוֹ אִי 7
 7 קִיּוֹם מִצְוֹת-תַּעֲשֶׂה. וְכִיּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה 8
 8 וּמִצְוֹת הֵם בְּאַרְבַּע אוֹתוּיּוֹת 9
 9 שֵׁם הַיּוֹנִי²³ כְּמוֹבָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת 10
 10 בְּבִבְלָה וּחְסִידוֹת, לְכֹן צָרִיף לְהֵיּוֹת 11
 11 פְּעֻנָּן הַתְּשׁוּבָה הֵן הָעֲנִינִים 12
 12 דְּאַרְבַּע אוֹתוּיּוֹת שֵׁם הַיּוֹנִי²³ 13
 13 שֶׁמִּתְתַּקְּנִים עַל-יְדֵיהָ, כִּי בִשְׁלֹב 14
 14 רֵאשׁוֹן יֵשׁ לְהַשְׁלִים וּלְתַקֵּן אֶת מָה 15
 15 שֶׁנִּחְסָר וְהֵן עֲנִין שְׁלֹמֶעֱלָה 16
 16 מִהֵן, שְׁלֹכָן²⁴ בְּגִלּוֹל שֶׁבִּתְשׁוּבָה יֵשׁ 17
 17 עֲנִין וְכוּחַ יוֹתֵר נִעְלָה מֵהַתּוֹרָה 18
 18 וְהַמִּצְוֹת עֲצֻמָּן יֵשׁ בְּכַחַת שֶׁל 19
 19 הַתְּשׁוּבָה לְתַקֵּן כָּל מָה שֶׁנִּחְסָר 20
 20 בְּאַרְבַּע אוֹתוּיּוֹת שֵׁם הַיּוֹנִי²³ כִּאֲשֶׁר 21
 21 הִיא חִסְרוֹן בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, כְּמוֹבָא 22
 22 בְּסַפְרִים שֶׁעֲבִירָה אוֹ אִי קִיּוֹם מִצְוָה 23
 23 פּוֹגְמִים בְּאוֹתוּיּוֹת שֵׁם הַיּוֹנִי²³ (כְּמוֹבָא גַם 24
 24 בְּכַמָּה נִסְחָאוֹת שֶׁל 'קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל 25
 25 הַמִּיטָה'), שְׁזָהוּ הַעֲנִין הָאֱלוּקִי 26
 26 שֶׁלֹּמֶעֱלָה מֵאַרְבַּע אוֹתוּיּוֹת שֵׁם הַיּוֹנִי²³ 27
 27 בְּחִינַת הַכֶּתֶר הָעֲלִיּוֹן שְׁלֹמֶעֱלָה 28
 28 גַּם מֵאוֹת יו"ד דְּשֵׁם הַיּוֹנִי²³ 29
 29 וּמִמֶּנּוּ בֵּא כוּחַ הַתְּשׁוּבָה לְתַקֵּן כָּל פֶּגַם 30
 30 וְחִסְרוֹן שֶׁנִּהְיָה בְּאוֹתוּיּוֹת שֵׁם הַיּוֹנִי²³.
 31 וְעַל-פִּי הַמְּבַאֵר לְעִיל (סְעִיף 32
 32 א) שֵׁיטַל בִּכְתָר' עֲצֻמָּו שְׁתֵּי מְדַרְיָגוֹת 33
 33 כִּלְלִיּוֹת, בְּחִינַת הַכֶּתֶר כְּפִי 34
 34 שְׁנַרְמָז בְּקוּצוֹ שֶׁל יו"ד כְּמוֹבָא 35
 35 וּמְבַאֵר לְעִיל מֵאֵגֶרֶת הַתְּשׁוּבָה' 36
 36 שֶׁבְּסַפֵּר הַתְּנַיִ (שֵׁעַם הֵיּוֹתוֹ 37
 37 לְמַעַל מֵאוֹת יו"ד, 'חֶקְמָה', 38
 38 מִכָּל-מְקוֹם אֵינּוּ עֲנִין בְּפִנֵּי 39
 39 עֲצֻמָּו שֶׁאֵין לוֹ שִׁיכוֹת לִיּוֹד, בְּחִינַת 40
 40 הַחֲכֵמָה, אֵלָּא לְמַעֲשֶׂה הוּא חֶלֶק בְּלַחֵי 41
 41 נִפְרָד מֵהַחֲכֵמָה, וְרַק נִכְלָל וְנִרְמָז בְּהָעֵלֶם בְּאוֹת יו"ד), וְיֵשׁ

42 בְּחִינַת הַכֶּתֶר כְּפִי שֶׁהִיא בְּפִנֵּי עֲצָמָה וּבְגִלּוֹי וּבְחִינָה זוֹ בְּכַתֵּר 43
 43 הִיא אֲכַן לְמַעֲלָה מֵאוֹת יו"ד וְנַעֲלִית מֵאַרְבַּע אוֹתוּיּוֹת שֵׁם הַיּוֹנִי, וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ 44
 44 לְבָאֵר שְׁזָהוּ הַחֲלוּק בֵּין עֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה שְׁבֻכָל יְמֵי הַשָּׁנָה 45
 45 (כְּמֵאֲמַר רַז"ל²⁵ שׁוּב יוֹם אֶחָד כּו', שְׁזָהוּ כְּכָל 46
 46 יְמֵי הַשָּׁנָה שֶׁהָרִי אֵין אָדָם יוֹדֵעַ אֶת 47
 47 זְמַנּוֹ) לְעֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה 48
 48 הַמִּיּוּחָדֶת שְׁבַע-שָׁרְתֵי יְמֵי תְּשׁוּבָה 49
 49 מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכִּיפּוּרִים, 50
 50 שְׁבֻכָל הַשָּׁנָה כִּאֲשֶׁר עֲבוּדַת 51
 51 הַתְּשׁוּבָה הִיא בְּאוֹפֵן הַרְגִיל הָעֲבוּדָה 52
 52 בְּגִלּוֹי הִיא בְּאַרְבַּע אוֹתוּיּוֹת 53
 53 שֵׁם הַיּוֹנִי, וְאֵלוֹ בְּחִינַת הַכֶּתֶר 54
 54 נִכְלָלֶת בְּאַרְבַּע הָאוֹתוּיּוֹת 55
 55 וְרִמּוּזָה בְּקוּצוֹ שֶׁל יו"ד לְהוֹרוֹת שֶׁהִיא 56
 56 חֶלֶק מֵאַרְבַּע הָאוֹתוּיּוֹת [בְּדוּגְמַת 57
 57 הָעֲבוּדָה ד' בְּכָל מֵאֲדָךְ²⁶ 58
 58 שֶׁהִיא עֲבוּדָה נַעֲלִית מֵהַעֲבוּדָה הַרְגִילָה 59
 59 כְּמִשְׁמַעוֹת הַבִּיטוּי "מֵאוֹרֶךְ" שֶׁפִּירוּשׁוֹ 60
 60 "מֵאוֹרֶךְ" וּבְלִי גְבוּל, שְׁצִרִיכָה 61
 61 לְהֵיּוֹת גַּם בְּכָל הַשָּׁנָה לְמִרְתֵּי 62
 62 שְׁכַל יְמוֹת הַשָּׁנָה עֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה הִיא 63
 63 בְּמִדְיָה וְהַגְּבִלָה, אֲבָל פְּעֻקָר 64
 64 וּבְגִלּוֹי הָעֲבוּדָה שֶׁל הַתְּשׁוּבָה בְּכָל 65
 65 יְמוֹת הַשָּׁנָה הִיא הָעֲבוּדָה 66
 66 בְּכַחוֹת פְּנִימִיִּים כּוֹחוֹת מוֹגֵדִים 67
 67 בְּהַתְּאֵם לְכוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאָדָם, 68
 68 "בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ"²⁶, 69
 69 בְּשׁוֹנָה מִ"בְּכָל מֵאוֹרֶךְ" שֶׁמִּתְיַחַס 70
 70 לְכוֹחוֹת 'מִקִּיפִים', כּוֹחוֹת לֹא 71
 71 מוֹגְבִילִים], מֵה-שְׁאִינֶן בְּן 72
 72 פְּעֻשְׁרֵת-יְמֵי-תְּשׁוּבָה, שְׁאֵז 73
 73 מֵאִיר בְּגִלּוֹי בְּחִינַת 74
 74 ה'יְחִידָה'²⁷ עוֹמֵק וּפְנִימִיּוֹת עֲצֻם 75
 75 הַנִּשְׁמָה, הַנְּקוּדָה שֶׁמִּמֶּנָּה נּוֹבְעִים 76
 76 הַכוֹחוֹת הֵלָּא מוֹגְבִילִים, וְאֵלוֹ אַרְבַּע 77
 77 אוֹתוּיּוֹת שֵׁם הַיּוֹנִי (שְׁכֻנְגָד 78
 78 עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּכְנֻגָד הֵן גַּם 79
 79 עֶשֶׂר-יְמֵי-תְּשׁוּבָה) הַעֲנִינִים 80
 80 הַמּוֹגֵדִים וְהַמּוֹגְבִילִים, עוֹלִים לְמִדְרִיגָה 81
 81 יוֹתֵר נַעֲלִית, בְּלִי גְבוּל, וְאִי אַרְבַּע 82
 82 הָאוֹתוּיּוֹת נִכְלָלוֹת בְּכַחַת ה'יְחִידָה'.

(23 ראה תקו"ז בהקדמה (ב, א). שם ריש תיקון ב (יה, סע"א). וראה לקו"ת פקודי ג, ב. 24) ראה לקו"ת אחרי כו, ג. סהמ"צ להצ"צ מצות וידוי ותשובה (דרמ"צ לח, א ואילך). ובכ"מ. 25) אבות פ"ב מ"א. 26) ואתחנן ו, ה. 27) ראה לקו"ת תבוא מג, סע"ד.

שאו ידיכם קדש וברכו את הוי'

כט

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה בְּרוּגְמַת הַהֶבְדֵּל בֵּין עֲבוֹדַת הַתְּשׁוּבָה כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה לְעִבּוֹדַת
2 הַתְּשׁוּבָה בְּעִשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה, יֵשׁ חֲלוּקִים הַבְּרָל בְּעִשְׂרֵת-יְמֵי-תְּשׁוּבָה
3 עֲצָמָם בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים לְשָׂאֵר הַיָּמִים שֶׁל
4 'עִשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה' (כְּפִי שְׂמִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן חֲכָמֵינוּ ז"ל²⁸)
5 "עֲשֹׂה יָמִים שְׁבִין רֹאשׁ
6 הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכַּפּוּרִים",
7 שְׂמִלְכָד הַיּוֹתָם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה
8 וְיוֹם הַכַּפּוּרִים עֲצָמָם חֲלָק
9 מְעֻשְׂרֵת-יְמֵי-תְּשׁוּבָה, יֵשׁ
10 בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים
11 עֲצָמָם עֲנִין בְּפָנָי עֲצָמוֹ
12 שְׂלִמְעֵלָה הַנְּעֵלָה יוֹתֵר מְעֻשְׂרֵת-
13 יְמֵי-תְּשׁוּבָה²⁹ שָׂאֵר הַיָּמִים שְׁבִין
14 רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים), וְהִינֵנו,
15 שְׂבַחְחֵינִת הַיְחִידָה' עֲצָמָם
16 וּפְנִימִיּוֹת הַנִּשְׁמָה גּוֹפָא עֲצָמָה, הִנֵּה
17 עֲשְׂרֵת-יְמֵי-תְּשׁוּבָה הֵם בְּחֵינֵת
18 קוֹצוֹ שֶׁל יו"ד, שְׂזָהוּ כְּפִי
19 שְׂבַחְחֵינִת הַכְּתָר עִם הַיּוֹתָה,
20 כְּשֶׁלְּעֲצָמָה, לְמַעַל מֵהַסְּפִירוֹת
21 שְׂכֻלּוֹת וְנִמְזוֹת בֶּאֱרֻב עֹתִיּוֹת שֶׁם
22 הוֹי, יֵשׁ בָּהּ, בְּמִדְרִיגַת 'כְּתֵר עֲלִיּוֹן' גַּם
23 בְּחֵינָה כְּפִי שֶׁהִיא כְּלוּלָה בְּאוֹת
24 יו"ד וְשִׁיכַת לְסְפִירוֹת וְלֵאֲרֻב
25 אוֹתִיּוֹת שֶׁם הוֹי, וְאֵלּוּ רֹאשׁ
26 הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים (שְׂיָוִם
27 הַכַּפּוּרִים נִקְרָא גַם-כֵּן 'רֹאשׁ
28 הַשָּׁנָה' בְּכַתּוּב³⁰ וּמִכָּאן יֵשׁ
29 לְלִמּוּד שְׂבַמּוּבֵן מְסוּיִים רֹאשׁ הַשָּׁנָה
30 וְיוֹם הַכַּפּוּרִים עֲנִינָם אַחַד) הוֹא
31 עֲנִין בְּחֵינֵת הַיְחִידָה' כְּפִי
32 שֶׁהִיא בְּפָנָי עֲצָמָה וּבְגִלּוֹי
33 וְנַעֲלִית מֵהַשִּׁיכּוֹת לְסְפִירוֹת וֵאֲרֻב
34 הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שֶׁם הוֹי.
35 ד) וְזָהוּ הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל הַכְּתוּב
36 "שָׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבְרַכּוּ אֶת
37 הַיְוָי", שְׂכָדִי שְׂיִמְשֵׁף תּוֹסַפֵּת
38 אוֹר בְּשֶׁם הַיְוָי' שְׂבַכְלּוֹת הוֹא
39 עֲנִין עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת, וְכִדִּי שִׁיבּוֹא בּוֹ
40 אוֹר נוֹסֵף עַל הָאוֹר שִׁישׁ בּוֹ מִצַּד עֲצָמוֹ,
41 שְׂזָהוּ "וּבְרַכּוּ אֶת הַיְוָי" הִינּוּ
- 42 לְהוֹסִיף בְּרַכָּה וְהֵאֲרָה בְּשֶׁם הוֹי, צְרִיף לְהַגִּיעַ לְהַתְּעַלּוֹת וְלִגְעַת' לְמִקּוֹר
43 אוֹר וּשְׂפַע שְׂלִמְעֵלָה מִשֶׁם הוֹי' לְבַחְחֵינֵת הַכְּתָר' וּבַחְחֵינֵת הַיְחִידָה'
44 כְּפִי שֶׁהֵן בְּפָנָי עֲצָמָן וְלֹא כְּפִי שִׁירְדוּ וְנִכְלְלוּ בְּשֶׁם וּבְגִלּוֹי וְלֹא בְּהַעֲלֵם
45 וּבְרַמְזוֹ (כְּמוֹ בְּעִשְׂרֵת-יְמֵי-תְּשׁוּבָה וְלֹא כְּמוֹ בְּכֹל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּבְהֵם
46 בְּעִשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה גּוֹפָא עֲצָמָם
47 בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים
48 שָׂאוּ הַגִּלּוֹי יוֹתֵר נַעֲלָה מֵאֲשֶׁר בִּימֵים
49 שֶׁבִּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים),
50 וְעֲנִין זֶה לְהַתְּעַלּוֹת וְלִגְעַת'
51 בְּמִדְרִיגַת נַעֲלוֹת אֵלּוּ נַעֲשֵׂה עַל-
52 יְדֵי הַעֲבוּדָה ד' שָׂאוּ יְדֵיכֶם
53 קֹדֶשׁ", "יְדֵיכֶם" דִּיקָא הַכְּתוּב
54 מְדִיק וְאוֹמֵר שֶׁהַרְמַמּוֹת וְהַעֲלִייה הִיא
55 עַל יְדֵי 'יְדֵיכֶם', שְׂזָהוּ עֲנִין
56 הַמְּעֻשָׂה, קִיוּם הַמִּצְוֹת בְּפוּעַל,
57 שְׂהַרִי כַח הַמְּעֻשָׂה הוֹא
58 בְּיָדֵים וְאוֹף שְׂגָם בְּרַגְלִים
59 יִשְׁנוּ כַח הַמְּעֻשָׂה, הַרְי³¹ כַח
60 הַמְּעֻשָׂה שְׂבַרְגְלִים יִשְׁנוּ גַם
61 בְּבַהֲמָה, וְלֹא נִכְרַת כְּזֶה
62 מְעַלַּת הָאָדָם עַל הַבַּהֲמָה, וְאֵלּוּ
63 הַעֲבוּדָה שֶׁל הָאָדָם בְּעִבּוֹדַת ה'
64 בְּקִיוּם הַמִּצְוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּפוּעַל
65 צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּאוֹפֵן שְׂבַכְח
66 הַמְּעֻשָׂה גּוֹפָא עֲצָמוֹ אֵף שֶׁהוֹא
67 כּוֹחַ חִיצוֹנִי וּבְמוֹכֵינִים מְסוּיִים דּוּמָה
68 לְכוֹחַ הַמְּעֻשָׂה שֶׁל הַבַּהֲמָה תְּהִיָּה
69 נִכְרַת מְעַלַּת הָאָדָם, הַמְּשַׁכַּת
70 הַמּוֹחִין בְּתוֹךְ הַמְּעֻשָׂה. וְכִלְשׁוֹן
71 חֲכָמֵינוּ ז"ל³² "בְּנֵי אָדָם
72 שֶׁהֵן עֲרוּמִין פִּיקְחִים בְּדַעַת
73 וּמְשִׁימִים עֲצָמָן בְּבַהֲמָה",
74 וְהִינּוּ, שְׂגָם כְּפִי מְשִׁימִים
75 עֲצָמָן בְּבַהֲמָה, צְרִיף לְהִיּוֹת
76 נִכְרַת שֶׁהֵן עֲרוּמִין בְּדַעַת,
77 וּבְעִינֵינוּ, בְּתוֹךְ מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת שֶׁהוֹא
78 פּוּעֵלָה גְּשִׁמִּית פְּטוּטָה, לְכַאוּרָה, צְרִין
79 לְהַמְשִׁיךְ וּלְגַלּוֹת אֶת הַמּוֹחִין שֶׁהֵם
80 מְעַלַּת הָאָדָם עַל הַבַּהֲמָה, וְעִינִין זֶה בֹּא
81 בְּגִלּוֹי בְּמַעֲשֵׂה הַיְדִיִּים דּוּקָא, "שָׂאוּ
82 יְדֵיכֶם".]

(28 ר"ה יח, א. 29) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1144 ואילך. (30) יחזקאל מ, א. וראה לקו"ת דרושים לר"ה נח, א. (31) ראה אוה"ת שמות (כרך ז) ס"ע ב'תצא. סהמ"צ להצ"צ מצות קרבן פסח (דרמ"צ עו, ב). (32) חולין ה, ב.

שבת פרשת בלק, י"ז תמוז, ה'תשכ"ה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְהַעֲנִין בְּזָה, כַּמְבָאָר בְּלִקוּטֵי תוֹרָה רִישׁ הַתַּחֲלַת פְּרָשְׁתָנוּ³³
 2 פרשת בלק דבור-המתחיל "מי מנה עפר ועקב ומספר את
 3 רבע ישראל"³⁴, ובמאמר זה מבואר בענין המשמעות הפנימית של
 4 לשון הכתוב "בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"³⁵, ששש
 5 המדרגות "בראתיו יצרתיו עשיתיו", המכוונים כלפי שלשה
 6 עולמות, "בריא-היצירה"³⁶ דבור-המתחיל "מי מנה
 7 עשה, שלוש העולמות הכלליים
 8 שלמטה מעולם האצילות, הם
 9 פְּלָלוֹת הַשֵּׁטְלִישׁוֹת של האור
 10 האלוקי היורד מלמטה למעלה כדי
 11 לברוא עולמות ונבראים מוגבלים,
 12 ויש עוד בחינה רביעית
 13 שְׁלֵמַעְלָה מְשַׁלֵּשׁ הַבְּחִינּוֹת
 14 הַנ"ל של בריאה, יצירה, עשיה,
 15 וְנִרְמָז בְּמַלְת "אף" שבפסוק זה
 16 "אף עשיתיו", כי "אף" כמו "גם"
 17 הוא לְשׁוֹן רַבּוּי, לְרַבּוֹת עוֹד
 18 דָּבָר שְׂאִינוּ מְפֹרָשׁ כָּאֵן,
 19 וְהוּא הַדָּבָר שְׁלֵמַעְלָה
 20 מְהַשְׁלֵשׁ בְּחִינּוֹת הַלְלוֹ וְגִבּוּיָהּ
 21 וְנַעֲלָה מֵהֶם בדוגמת מעלת ה'כתר'
 22 וה'יחידה' על עשר הספירות.
 23 וְיֵשׁ לוֹמֵר, שְׁהַרְבּוּי שֶׁהַכְּתוּב
 24 מַרְבֵּה כָּאֵן אֶת הַדָּבָר הַנוֹסֵף וְהַנּוֹעֵלָה
 25 מִשְׁלוֹשׁ הָעוֹלָמוֹת בְּלִשׁוֹן "אף",
 26 שְׁמוֹרָה רַק עַל הַרְבּוּי בְּלִבְדָּה,
 27 עֲצֵם עֲנִיין הַרְבּוּי וְהַתּוֹסֵפֶת, מְבַלֵּי
 28 הַלְוֹרוֹת עַל מְדַרְגָּה מְסוּיָמֶת
 29 שְׂאוֹתָהּ בֵּא הַכְּתוּב לְרַבּוּת, שְׁלֵא
 30 נִתְפָּרֵשׁ כְּמוֹ שְׂאָר הַמְדַרְגּוֹת
 31 שְׁלֵפְנֵי-זֶה שֶׁכֵּן נִתְפָּרְשׁוּ בְּמִילִים
 32 "בראתיו", "יצרתיו", "עשיתיו", הוּא
 33 לְפִי שְׁמֵדְרָגָה זוֹ הַמְרוֹמְזוֹת ב"אף"
 34 הִיא בְּעֵלּוּי שְׂבָאִין-עֲרוֹף נְעֻלִית
 35 לְלֵא כֵּל יִחַס וְהַשׁוּוּאָה לְגַבִּי
 36 הַמְדַרְגּוֹת שְׁלֵפְנֵי-זֶה בְּרִיאָה-
 37 יְצִירָה-עֲשִׂיָה, שְׁלֶכֶן אֵינָה יְכוּלָה
 38 לְהַתְפָּרֵשׁ כֹּו' כַּמְדַרְגָּה שֶׁנַּעֲלַמַת
 39 וְנִסְתַּרְתָּ כִּי הִיא לְמַעֲלָה מְגִילוּי. וְרַבּוּי
 40 זֶה נִסְמָךְ ל'עשיתיו' ("אף")

(33 סז, א ואילך. 34 פרשתנו כג, י. 35 ישעי' מג, ז. 36 לקו"ת שם, ד. סט, ג-ד. 37 ראה לקו"ת שם (סט, ג-ד). 38 לקו"ת שם סז, א. ע, ב. 39 ראה לקו"ת שם סח, סע"א.

ביאור בדרך אפשר

1	האמירה של הפסוק (בְּהַמְשֵׁךְ לְזֶה כַּמֶּשֶׁךְ יִשִּׁיר ל"מי מנה" השולל את	הַבְּחִינֹת הַנ"ל לַהֲפֹךְ אוֹתוֹ לְסִפּוּר וּבְהִיר, שְׁזָהוּ עַל-יְדֵי
2	ענין המספר) וּמִסְפָּר גו',	שְׁמִיָּעִים מַתְעַלִּים רִנּוּגָעִים
3	וּלְכַאוּרָה הַנְּהִי-לִיהֶ-לְמִימָר	בְּמִדְרָגָה שְׁלֹמְעֵלָה מֶהֶן מֵאַרְבַּע
4	היה לו, לפסוק, לומר, "מי מנה	הַאוֹתִיּוֹת הַמִּסְמָלוֹת אֶת הַסִּפּוּרוֹת וְאֵת
5	עַפְרָיִם יַעֲקֹב וְרַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל",	כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ, דִּהְיִנּוּ בְּחִינַת
6	שְׁהִי "מי מנה" קָאֵי מִכּוּן גַּם	ה'כֶּתֶר', וּבִנְפֶשׁ הָאָדָם הוּא
7	עַל "רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל" וְלִמָּה נֹאמֵר	עֲנִין בְּחִינַת ה'יְחִידָה', כַּמְבֹאֵר
8	"ומספר"?	לְעֵיל בְּאַרְיִכּוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה
9	אֵךְ הָעֲנִין הוּא, שְׁ"מִסְפָּר"	שִׁמְעֵלִים וּמְגִיעִים לְמִדְרֵיגַת נַעֲלוֹת
10	הוּא מְלִשׁוֹן 'סִפּוּרוֹת' כְּמוֹ הָאוֹר	אֵלּוּ פּוֹעֲלִים תּוֹסֶפֶת אוֹר
11	הַבוֹהֵק מֵאַבְנִים טוֹבוֹת	וְגִילּוֹי בְּאַרְבַּע הַמִּדְרָגוֹת
12	וְיִבְהִירוֹת ⁴⁰ , וּפִירוֹשׁ	שְׁפָנְגָה אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֵׁם
13	"ומספר את רבע" הוּא	הַנְּי', שְׁזָהוּ עֲנִין "וּבְרַכּוּ אֶת
14	שְׁצָרִיף לְהֵאִיר אֶת אַרְבַּע	הַנְּי'".

40) סד"ה מי מנה העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' א"ס).

המשך ביאור למס' ערכין ליום שלישי עמ' א

1	מְכַרָּה לוֹ כְּמִנְה, וְהַשְׁבִּיחָה הַשְּׂדֵה וְעִמְדָה עַל מְאֵתִים, וְבֵא	מְעַבְד עֲבָרִי - לְמִדִּים גּוֹיָרָה שׁוּה מַעֲבַד עֲבָרִי לְגֵאוֹלַת שְׂדֵה,
2	בַּעַל הַשְּׂדֵה לְגֵאוֹלָה, מִנֵּין שְׂאִינוּ מְחַשְׁבִּים אֶת שׁוּי הַשְּׁנִים אֱלֹא	נֹאמֵר בְּגֵאוֹלַת שְׂדֵה וְיִצְמָא כְּדִי גְאָלְתוּ' (וּיקרא כה כו) וְנֹאמֵר
3	כְּמִנְה, כְּפִי שְׂקִיבֵל בְּמִכִּירַת הַשְּׂדֵה, שְׁנַאֲמָר (שם) 'וְהַשִּׁיב אֶת	בְּפִדְיוֹן עֲבַד עֲבָרִי 'גְאָלָה תְהִיָּה לוֹ' (שם פְּסוּק מַח), וְכִשֶּׁם שְׁבַפְדִּיּוֹן
4	הָעוֹדֵף, וְיֵשׁ לְדִרוֹשׁ, הָעוֹדֵף שְׁבִיבֵי - שֶׁהַמוֹכֵר מְשִׁיב לְלוֹקַח אֶת	עֲבַד עֲבָרִי מְחַשְׁבִּים בְּמַחֲזִיר הַנְּמוּךְ, כִּךְ בְּשֵׂדֵה אַחֲזוּה יֵשׁ לְחַשֵּׁב
5	הָעוֹדֵף וְ-שְׁנַשְׂאָר לְאַחַר נִיכּוּי שׁוּי הַשְּׁנִים שֶׁאֵבֵל הַלוֹקַח	בְּמַחֲזִיר הַנְּמוּךְ.
6	מִהַמְנָה שְׂקִיבֵל בְּמִכִּירָה. אֲבָל אִם מְכַרָּה לוֹ כְּמִנְה, וְהַכְּסִיפָה	שׁוֹאֵלַת הַגְּמָרָה: וְהָתָם - בַּעֲבַד עֲבָרִי, מִנְּלָן - מִנֵּין שְׂדוֹרֵשִׁים
7	- וְנִתְקַלְקְלָה הַשְּׂדֵה וְעִמְדָה עַל מִנְה, מִנֵּין שְׂאִין מְחַשְׁבִּין אֱלֹא	לְהַקֵּל. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָה: דִּתְנִיָּא, נִמְכָּר הַעֲבַד עֲבָרִי לְגוֹי כְּמִנְה,
8	כְּמִנְה כְּפִי שׁוּי הַשְּׂדֵה עֵתָה, שְׁנַאֲמָר (שם) 'וְהַשִּׁיב אֶת הָעוֹדֵף,	וְהַשְׁבִּיחָה וְעִמְדָה שׁוּיָו עַל מְאֵתִים, וְבֵא הַעֲבַד לְפִדּוֹת אֶת עַצְמוֹ
9	וְיֵשׁ לְדִרוֹשׁ, הָעוֹדֵף שְׁבִיבֵי - שֶׁהַמוֹכֵר נוֹתֵן לְלוֹקַח אֶת הָעוֹדֵף	מִיַּד הָאָדוֹן בְּכֶסֶף, שֶׁהַדִּין הוּא שֶׁמְחַשֵּׁב אֶת שׁוּי שְׁנוֹת הַעֲבָדוֹת
10	שֶׁל דְּמֵי הַקֶּרֶקֶע, וְעֵתָה הַקֶּרֶקֶע שׁוּה מִנְה.	הַנּוֹתְרוֹת וְנוֹתֵן לְאָדוֹן, מִנֵּין שְׂאִין מְחַשְׁבִּין אֶת הַשְּׁנִים אֱלֹא
11	מִבְּרַת הַגְּמָרָה: מֵאִי בְּיַיְהוּ - מֵזוֹ הַחִילּוֹק שְׁבִין רַבִּי לְרַבִּי	כְּמִנְה - לְפִי הַשׁוּי שֶׁל מִנְה, שְׂכָךְ נִמְכָּר, שְׁנַאֲמָר (שם פְּסוּק נֹא)
12	דוֹסְתָאֵי, שֶׁהִי לְדַעַת שְׁנִיָּהִם לְעוֹלָם מְחַשְׁבִּים בְּאוֹפֵן הַמִּקְלַע עַל	מְכַרָּה מְקַנְתוֹ - כְּפִי הַכֶּסֶף שֶׁבּוֹ נִקְנָה לְעַבְד. וְאִם נִמְכָּר הַעֲבַד
13	הַגּוֹאֵל. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָה: דְּאִיִּיקָר וְזָל וְאִיִּיקָר - הַחִילּוֹק הוּא	עֲבָרִי כְּמִנְה, וְהַכְּסִיפָה - נִתְקַלְקַל טִיבּוֹ שֶׁל הַעֲבַד וְעִמְדָה שׁוּיָו
14	בְּאוֹפֵן שֶׁהַשְּׂדֵה הִיתָה יְקָרָה, וְלֹאֲחַר מִכֵּן הוֹזְלָה, וְשׁוֹב נִתְיַקְרָה.	עַל מִנְה, מִנֵּין שְׂאִין מְחַשְׁבִּין אֱלֹא כְּמִנְה - לְפִי מִנְה, שְׂכָךְ שׁוּה
15	כְּגוֹן, שֶׁמְכָר אֶת הַשְּׂדֵה בְּמֵאֵתִים, וְהוֹל שׁוּיָה לְמֵאֵה, וּמְכָרָה	הַעֲבַד עֵתָה, שְׁנַאֲמָר (שם פְּסוּק נב) כְּפִי שְׁנִיָּו - כְּפִי מִצְבּוֹ שֶׁל
16	הַקּוֹנָה הַרְאִשׁוֹן לְשֵׁנִי בְּמֵאֵה, וְחֹזֵר הַשְּׂדֵה וְנִתְיַקְרָה וְעֵתָה שׁוּה	הַעֲבַד בְּשְׁנִים שְׂעוּמַד בְּהוֹן, כְּלוֹמֵר כְּפִי שֶׁשׁוּה עֲכָשִׁיו. מִבְּרַת
17	מֵאֵתִים. לְדַעַת רַבִּי שְׁמִקְלִילִים לְחַשֵּׁב עִם הָאִישׁ שְׁבַתּוּכָה, מְחַשֵּׁב	הַבְּרִייתָה: וְאִין לִי לְלַמּוּד מִפְּסוּקִים אֵלּוּ, אֱלֹא לְעִנֵּין עֲבָד עֲבָרִי
18	עִם הַלוֹקַח הַשְּׁנִי בְּמֵאֵה דִּינָרִים וְכִפִּי שְׁשִׁילָם הַשְּׁנִי לְרֵאשׁוֹן,	הַנְּמַכָּר לְעוֹבְד כּוֹכְבִּים, שְׁבֵאוּפֵן זֶה עוֹסֶקֶת הַפְּרִשָּׁה שֶׁם, שְׁנַנְאָל
19	וְלְדַעַת רַבִּי דוֹסְתָאֵי שֶׁמְחַשְׁבִּים לְפִי הָעוֹדֵף שְׁבִיד הַמוֹכֵר אוֹ לְפִי	וְיָדוּ עַל הָעֵלְיוֹנָה - כְּלוֹמֵר שְׁנַגָּל בְּמַחֲזִיר הַנְּמוּךְ, נִמְכָּר
20	הָעוֹדֵף שְׁבַקְרָקֶע, בֵּין כִּךְ וּבֵין כִּךְ, עַלְיוֹ לְחַשֵּׁב אֶת שׁוּי הַשְּׁנִים לְפִי	לְיִשְׂרָאֵל מִנֵּין שְׂאִין הוּא נִגָּל בְּמַחֲזִיר הַנְּמוּךְ. מְשִׁיבָה הַבְּרִייתָה:
21	מֵאֵתִים.	תְּלַמּוּד לּוֹמֵר 'שְׂכִיר' 'שְׂכִיר' לְגוֹיָרָה שְׁוּה. שְׁנֹאמֵר בַּעֲבַד עֲבָרִי
22	הַגְּמָרָה מְבֹאֵרַת מְדוּעַ דּוֹרְשִׁים תְּנַאֲמִים אֶת הַפְּסוּקִים לְהַקֵּל עַל	הַנְּמַכָּר לְגוֹי (שם כה נ) 'כִּימִי שְׂכִיר יְהִיָּה עִמּוֹ', וְנֹאמֵר בַּעֲבַד עֲבָרִי
23	הַגּוֹאֵל. שׁוֹאֵלַת הַגְּמָרָה: וּמֵמֵאִי דְלְקוֹלָא - מִנֵּין שִׁישׁ לְדִרוֹשׁ אֶת	הַנְּמַכָּר לְיִשְׂרָאֵל (דְּבָרִים טו יח) 'כִּי מִשְׁנָה שְׂכִיר שְׂכִיר עֲבָדְךָ,
24	הַפְּסוּקִים בְּאוֹפֵן הַמִּקְלַע עַל הַגּוֹאֵל, שֶׁמְחַשֵּׁב תְּמִיד בְּמַחֲזִיר הַנְּמוּךְ,	וְלְמִדִּים בְּגוֹיָרָה שׁוּה, שְׂכֵשֶׁם שֶׁהַנְּמַכָּר לְגוֹי נִגָּל בְּמַחֲזִיר הַנְּמוּךְ,
25	דְּלִמָּא לְחוֹמְרָא - שְׁמֵא יֵשׁ לְדִרוֹשׁ אֶת הַפְּסוּקִים לְהַחֲמִיר עַל	כִּךְ הַנְּמַכָּר לְיִשְׂרָאֵל נִגָּל בְּמַחֲזִיר הַנְּמוּךְ.
26	הַגּוֹאֵל.	הַגְּמָרָה מְבֹאֵרַת מֵזֶה הַטַּעַם שְׂדוֹרֵשִׁים אֶת הַפְּסוּקִים בְּגֵאוֹלַת עֲבַד
27	מְשִׁיבָה הַגְּמָרָה: לֹא סְלִקָא דְעֵתָךְ - אֵל תַּעֲלֶה בְּדַעַתְךָ לְדִרוֹשׁ	עֲבָרִי לְהַקֵּל, וְלֹא לְהַחֲמִיר: אֲמַר אֲבִי,
28	לְהַחֲמִיר, אֲלֵא יֵשׁ לְדִרוֹשׁ לְהַקֵּל מִשׁוּם דְּנִמְר 'גְּאוֹלָה' 'גְּאוֹלָה',	